

7. Kraje nordyckie, 8. USA, 9. Euroregiony, 10. Przestrzeń dyplomatyczną. Charakteryzując np. stosunek Polski do Obwodu Kaliningradzkiego wskazuje się na ujawniającą się w tym względzie ambiwalencję polskiej polityki zagranicznej. Z jednej strony obserwuje się szerokie deklaratywne zainteresowanie działaniami na rzecz zwiększenia współpracy; z drugiej zaś – nie ma zadawalających efektów kooperacji, a w tym gospodarczej (s. 558). Obecnie Polska wyraża zainteresowanie rozwojem kontaktów gospodarczych z Obwodem oraz włączeniem do procesów integracyjnych. Dążenie to znajduje swój wyraz, np. w przedstawianym już przez rząd polski w 2002 r. „Pakcie Kaliningradzkim”. Jest to zbiór propozycji obejmującej 29 tematów i projektów współpracy. Dotyczyły one: 1. infrastruktury granicznej, 2. energetyki, 3. kompleksu paliwowego, 4. kooperacji przemysłowej, 5. przetwórstwa żywności, 6. budownictwa, 7. transportu – na poziomie regionalnym oraz lokalnym.

Wskazuje się, że od początku otwarcia granic Obwodu dla cudzoziemców jest on obiektem zainteresowania wielu państw świata. Wyraża się ono m.in. w staraniach o utworzenie w Kaliningradzie placówek dyplomatycznych. Istnieją tam konsulaty m.in. Polski, Litwy, Szwecji, Niemiec, Danii oraz oddział ambasady Białorusi, kancelaria Wydziału Konsularnego Łotwy oraz konsulaty honorowe: Grecji, Chorwacji i Islandii (s. 695).

W Zakończeniu w formie refleksji uogólniającej stwierdza się, że pozycja międzynarodowa Federacji Rosyjskiej jest wynikiem złożonych uwarunkowań geopolitycznych, narodowo-religijnych, transformacyjno-ustrojowych, gospodarczych i wojskowych. Jej międzynarodowe zachowanie warunkują rozmaite czynniki ciągłości i zmian, dynamika przemian i siła ciężenia tradycji. Obwód Kaliningradzki pozostaje dla Rosji obszarem o dużym znaczeniu strategicznym. Jest przyczółkiem, który poprzez wejście na Morze Bałtyckie i bezpośrednio sąsiedztwo z Polską wyraźnie zwiększa wpływy rosyjskie w Europie Środkowej, dając pretekst do integracji w politykę zagraniczną państw tego regionu. Obecność rosyjska w Obwodzie ma istotny wpływ na politykę Litwy, Białorusi, Łotwy i Estonii. Główna droga między Rosją a Europą Zachodnią prowadzi przez Białoruś i Polskę. Podkreśla się, że Federacja Rosyjska jest ważnym parterem politycznym i gospodarczym, dlatego współczesne pro-

blemy globalne świata nie mogą zostać rozwiązane bez jej udziału (s. 700).

Wykład wzbogacając mapy, schematy, tabele, wykresy. Jest to istotny poznowczo materiał ilustracyjny wzbogacający zaprezentowany wykład. Integralną część książki stanowi bibliografia, w której z dużą starannością ukazuje się materiały źródłowe i literaturę przedmiotu, dotyczącą Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej w ładzie międzynarodowym.

Lektura książki pozwala stwierdzić, że: 1. Jest to wartościowe, monograficzne, systemowe ukazanie oblicza kulturowo-cywilizacyjnego Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej; 2. Wskazuje się w nim istotę i skutki transformacji ustrojowej, jaka dokonuje się w tej enklawie; 3. Ukazuje się procesy przemian w polityce zagranicznej, dokonujące się w Federacji Rosyjskiej, mające odbicie z dużą siłą w enklawie; 4. Określa się rosyjską tożsamość kulturową pozostającą w zewnętrznym otoczeniu procesów globalizacyjnych, a zwłaszcza generowanych przez integrację europejską; 5. Z dużą starannością ukazuje się stosunek Polski do Obwodu Kaliningradzkiego oraz rozwój relacji polsko-kaliningradzkich.

Książka zasługuje na dużą uwagę znawców stosunków międzynarodowych, relacji polsko-rosyjskich i polsko-kaliningradzkich.

Andrzej Chodubski

Polityka społeczna dla bezpiecznego rozwoju, red. Marek Leszczyński, Michał Kubiak, Instytut Politologii Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2015, ss. 450.

We współczesnym świecie zorientowanym na budowę globalnego społeczeństwa obywatelskiego, a w nim na ugruntowanie partycypatywności jednostki szczególne miejsce przypada polityce społecznej, która tradycyjnie osadzona była w przestrzeni paternalizmu państwowego. Odchodzenie od niego ujawnia różne zagrożenia dla szerokich kręgów społeczeństwa. Powszechnym zjawiskiem staje się wykluczenie społeczne. W tej sytuacji wyzwaniem kulturowo-cywilizacyjnym jest przeciwdziałanie degradacji życia ludzkiego. Ujawnia się konieczność budowy jego bezpiecznego dalszego rozwoju. Problem ten stał się przed-

miotem rozważań teoretycznych oraz analizy urzeczywistniania jego w praktyce kulturowej w prezentowanej książce. Zaprezentowano w niej 27 tekstów ujętych w cztery grupy zatytułowane: I. Bezpieczeństwo społeczne i socjalne – aspekty teoretyczne; II. Bezpieczeństwo społeczne – doświadczenia polskie i międzynarodowe; III. Nowe wyzwania dla polityki społecznej; IV. Społeczna partycypacja – doświadczenia lokalne i regionalne.

W Przedmowie podkreśla się, że jednym z zadań polityki społecznej jest diagnozowanie problemów społecznych i na tej podstawie tworzenie rozwiązań służących tworzeniu ładu społecznego. Współczesne procesy zachodzące w świecie mają charakter dynamiczny, trudno jednoznacznie ustalić kierunek zmian, a także określić skutki ewolucji systemów społecznych, ekonomicznych i politycznych. Na skutek nasilających się procesów globalizacyjnych rozpadowi ulegają klasyczne wspólnoty, takie jak rodzina, społeczności lokalne czy wreszcie wspólnota narodowe. Tradycyjne państwo narodowe przeżywa kryzys związany z rozluźnieniem więzi bazujących na czytelnym, względnie jednorodnym systemem wartości i symboli. Globalizacja i mutacja modeli społecznych powodują powstawanie nowego typu zależności oraz układów społecznych. Tradycyjne układy odniesienia tracą na znaczeniu, pojawiają się nowe „wspólnoty” w świecie wirtualnym, nierealnym. „Wspólnoty” te nie dają się przenieść do świata rzeczywistego, a narastająca presja konsumpcji powoduje, że człowiek jest coraz bardziej wyalienowany, zagubiony, w istocie coraz mniej bezpieczny. Dotychczasowy gwarant bezpieczeństwa – rodzina, wspólnota lokalna, państwo narodowe uległy osłabieniu (s. 7). Nasuwa się w tej sytuacji pytanie – jak kształtować systemy bezpieczeństwa w tak niepewnej i nieprzewidywalnej rzeczywistości społecznej, w warunkach postępującej „atomizacji” społeczeństwa?

Charakteryzując aspekty teoretyczne wskazano osiem tekstów, zatytułowanych: 1. Polityka społeczna a współczesne wyzwania bezpieczeństwa cywilizacyjnego; 2. Myśli Wojciecha B. Jastrzębowskiiego na temat bezpieczeństwa rozwoju w Europie; 3. Innowacyjna polityka społeczna jako koncepcja odroczonego bezpieczeństwa socjalnego; 4. Znaczenie kapitału społecznego dla kształtowania bezpieczeństwa społecznego w Pol-

sce na przełomie XX i XXI wieku; 5. Zrównoważony – trwały – bezpieczny. Holistyczna koncepcja zrównoważonego rozwoju społecznego w kontekście polityki społecznej; 6. Bezpieczeństwo ekonomiczne i socjalne w dokumentach strategicznych Banku Światowego w XXI wieku; 7. Podmioty społeczne w zróżnicowanym modelu polityki społecznej; 8. Partycypacja instrumentalna i podmiotowa.

Prezentując doświadczenia polskie i międzynarodowe w przestrzeni bezpieczeństwa społecznego zamieszczono siedem tekstów, tj. 1. Sytuacja na rynku pracy a bezpieczeństwo społeczne na przykładzie najsłabszych ekonomicznie regionów Unii Europejskiej; 2. Rola i miejsce gospodarki społecznej w systemie zarządzania bezpieczeństwem społecznym w Europie; 3. Wybrane aspekty bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym na przykładzie Warmii i Mazur; 4. Bezpieczeństwo demograficzne na przykładzie wybranych krajów – implikacje dla Polski; 5. Polowanie na świnię – czyli efektywność działań państwa w zapewnieniu bezpieczeństwa socjalnego rodzinom dzięki uelastycznieniu form i czasu pracy rodziców, przykład Republiki Federalnej Niemiec; 6. Bezpieczeństwo socjalne Holandii; 7. Starość demograficzna a bezpieczeństwo socjalne.

Ukazując nowe wyzwania dla polityki społecznej zamieszczono również siedem tekstów, tj. 1. Usługi społeczne w kreowaniu kapitału ludzkiego w warunkach gospodarki wiedzy; 2. Zmiana modelu zabezpieczenia od bezrobocia i choroby w Szwecji; 3. Wpływ globalizacji na teorię i praktykę polityki społecznej; 4. Strategia rozwiązywania problemów społecznych jako narzędzie zarządzania pomocą społeczną; 5. Opieka nad człowiekiem starym w wybranych państwach europejskich; 6. Uwarunkowania aktywności seniorów na przykładzie realizacji programu SOS przez organizacje pozarządowe; 7. Strategia i polskiej polityki ochrony zdrowia.

Prezentując doświadczenia lokalne i regionalne społecznej partycypacji zamieszczono pięć tekstów tj. 1. Budżet obywatelski – doświadczenia olsztyńskie; 2. Budżet partycypacyjny jako wstęp do rozwoju dialogu i bezpieczeństwa społecznego na gruncie polskim? – przykład gdańskiego budżetu partycypacyjnego w 2014 roku; 3. Przewództwo a rozwój organizacji pozarządowych w Polsce; 4. Przeciwdziałanie korupcji na rzecz bezpiecznego rozwoju; 5. Samorząd gminny w po-

lityce przeciwdziałania patologiom społecznym – wybrane aspekty funkcjonowania.

W prezentacji polityki społecznej w kontekście bezpieczeństwa cywilizacyjnego wskazuje się, że wśród najważniejszych zagrożeń dla ludzkości uznaje się: 1. szybko postępującą degradację środowiska naturalnego; 2. niekontrolowanie zmiany demograficzne; 3. problemy wyżywienia ludności; 4. narastanie rozpiętości cywilizacyjnej między głównymi podmiotami życia politycznego (państwami) świata; 5. narastanie przestępczości zorganizowanej, spowodowanej skutkami postępu naukowo-technicznego; 6. osłabienie więzi społecznych, i degradacja stosunków międzyludzkich; 7. ujawnienie się zjawiska wykluczenia społecznego, będącego następstwem trudności przystosowawczych szerokich kręgów społeczeństwa do tempa współczesnych przemian kulturowo-cywilizacyjnych, a w ślad za tym poszerzania się skali ubóstwa; 8. ujawniające się z coraz większą siłą choroby cywilizacyjne; 9. możliwości nieodpowiedniego wykorzystania osiągnięć naukowo-technicznych w praktyce życia kulturowego (np. powodowana manipulacją genów w świecie flory i fauny, czy eksperymentowanie bronią atomową); 10. osłabienie kreatywności intelektualnej przez inwazję kultury obrazkowej, narzucanie za pomocą mediów obcych wzorów postaw, zachowań, aspiracji, m.in. w sferze pracy, życia rodzinnego, kontaktów międzyludzkich. Podkreśla się, że rosnące współzależności międzynarodowe ujawniają konieczność wspólnego rozwiązywania zagrożeń globalnych, a w tym potrzeby wypracowania nowych metod ich stosowania. Ważne ich ogniwa stanowią wartości: wolności, równości, partnerstwa, solidarności, demokracji, poszanowania różnicowania kulturowego.

W prezentacji problemu wskazuje się, że we współczesnym świecie obserwuje się dużą różnorodność w uprawianiu polityki społecznej. Z jednej strony ujawnia się zorientowanie na odchylenie od systemów paternalizmu państwowego na rzecz partycypatywności obywatelskiej. Zagadnienia socjalne państwa są marginalizowane. Z drugiej zaś, w krajach biednych ujawnia się potrzeba wzmocnienia sił polityki społecznej, co tłumaczy się m.in. potrzebą urzeczywistnienia praw człowieka.

Charakteryzując problem bezpieczeństwa rozwoju Europy, przypomina się myśl polskiego na-

ukowca Wojciecha Bogumiła Jastrzębowskiego (1799–1882), który opublikował broszurę pt. *Wolne chwile żołnierza polskiego, czyli myśli o wiecznym pokoju między narodami ucywilizowanymi*. W broszurze wskazywał na ustanowienie Europy nie jako krajów a narodów, na potrzebę zniesienia granic, ujednoczenia prawa.

Prezentując problem kapitału ludzkiego podkreśla się, że jest on jednym z istotnych składników bezpieczeństwa społecznego. Obok bezpieczeństwa socjalnego i rozwojowego w znacznym stopniu kształtuje poziom i jakość bezpieczeństwa socjalnego (s. 67). W gwarantowaniu bezpieczeństwa ekonomicznego i socjalnego istotną jest strategia Banku Światowego. W artykule wskazuje się na jej założenia do 2022 r. Nośny poznawczo jest problem zrównoważonego rozwoju społecznego w kontekście polityki społecznej. Wskazuje się, że bezpieczeństwo społeczne stanowi zbiorowy wysiłek w walce z przeciwnościami, zabezpieczający przed wyborami niosącymi za sobą zagrożenie i skutkujący przywróceniem społeczeństwa na drogę arystotelesowskiego rozwoju potencjału człowieka. Polityka społeczna jest tą dziedziną, której szczególnie bardzo trudno uzyskać status trwałości i równości. Bez zaangażowania podmiotów społecznych w implementację ładu społecznego w duchu rozwoju zrównoważonego skazana jest na porażkę (s. 117).

W prezentacji sytuacji na rynku pracy wskazuje się, że niekorzystna na nim rzeczywistość jest ważnym wyznacznikiem zagrożenia bezpieczeństwa socjalnego; egzemplifikuje się to zjawiskami ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz różnicowaniem ekonomicznym na obszarze Unii Europejskiej zauważa się, że zagwarantowanie bezpieczeństwa społecznego w Europie wymaga poszukiwania nowych rozwiązań, które w obecnej sytuacji muszą odpowiadać na nowe potrzeby społeczne i zmniejszać problemy społeczne występujące na kontynencie (s. 152). Problem bezpieczeństwa w przestrzeniach lokalnych, zaprezentowano analitycznie ukazując wyniki badań własnych przestrzeni Warmii i Mazur. Jest to interesujące studium egzemplifikujące współczesne przemiany dokonujące się w sferze polityki społecznej. Na uwagę zasługuje też komparatystyczne ujęcie bezpieczeństwa demograficznego i ujawniających się implikacji dla Polski. W Europie obserwuje się niski wskaźnik dzietności, brak zastępowalności pokoleń. Ukazując pro-

blem rodziny w Niemczech przyjęto hipotezę, że dobrze rozbudowana sieć pomocy społecznej nie zapobiega wykluczeniu społecznemu rodzin z powodu ubóstwa i to niezależnie od standardu życia, od ilości i jakości wprowadzonych świadczeń na rzecz rodzin czy udogodnień skierowanych do rodziców (s. 209). Ukazując bezpieczeństwo socjalne w Holandii podkreśla się, że w kraju tym urzeczywistnia się paternalizm w ubezpieczeniach społecznych, który funkcjonuje w modelu korporacyjnym.

W prezentacji starości demograficznej zauważa się, że współczesny świat jest zdominowany przez młodość, która ogranicza miejsce na starość. Powszechnym zjawiskiem staje się egeizm. Wskazuje się przy tym na negatywne stereotypy dotyczące starości, słabą wiedzę o starości i potrzebach ludzi starych, na konkurencję między młodym i starym pokoleniem na rynku pracy oraz w transferach społecznych. W kształtowaniu kapitału ludzkiego wskazuje się na znaczenie usług edukacyjnych. Podkreśla się, że reguły tradycyjnego systemu edukacyjnego zamykają proces kształcenia z dala od realnych zjawisk (s. 264). Z dużą starannością ukazuje się model zabezpieczenia od bezrobocia i choroby w Szwecji. Na uwagę zasługuje w prezentacji polityki społecznej problem wpływu globalizacji na teoretyczne, jak i jej praktyką kulturową. Poszukuje się odpowiedzi na pytania: w jaki sposób globalizacja wpływa na politykę społeczną rozumianą jako zapewnienie dostępu do usług społecznych i osłony socjalnej? (s. 301). Nośny jest poznawczo problem rozwiązywania problemów społecznych jako narzędzie zarządzania pomocą społeczną. Wskazuje się m.in. na podejście strategiczne. Podjęto wyzwanie udzielenia odpowiedzi na pytanie – czy dokumenty mogą być efektywnym narzędziem rozwiązywania problemów społecznych.

Nośny z punktu widzenia polityki społecznej i bezpieczeństwa jest problem opieki nad człowiekiem starym. Zauważa się bowiem, że stale wzrasta liczba ludzi starych potrzebujących pomocy i opieki innych. Istotna jest w tym względzie tradycja opiekuńcza poszczególnych państw świata. Przekonywująco zarysowano uwarunkowania aktywności społecznej seniorów (co zegzemplifikowano przestrzenią organizacji pozarządowej. Przewiduje się, że w 2060 r. ok. 30% obywateli Unii Europejskiej będzie miało więcej

niż 65 lat. W 2010 r. stanowili oni 17,2%. Zauważa się, że do połowy XXI w. Polska stanie się jednym z najbardziej zaawansowanych pod względem starzenia się populacji państw w Europie. Wysoka liczba osób starych będzie wywierała coraz wyraźniej zauważalny wpływ na wydatki związane z pomocą oraz opieką zdrowotną. W starości aktywność społeczna może przybierać różne formy, od zawodowej, poprzez kulturalną, edukacyjną, religijną (s. 338). Nieznaczna liczba seniorów urzeczywistnia regularną aktywność fizyczną.

Charakteryzując strategię i taktykę polskiej polityki ochrony zdrowia określa się regulacje prawne, a w tym ich ramy oraz uwarunkowania strategiczne. Podkreśla się, że ochrona zdrowia jest szczególną wartością kulturową oraz jednym z podstawowych dóbr cenionych przez ludzi.

Prezentując problem budżetu obywatelskiego wskazuje się, że jako forma bezpośredniej partycypacji mieszkańców w zarządzaniu środkami publicznymi w Polsce zaczęto urzeczywistniać od 2011 r., w Olsztynie do 2013 r. W opracowaniu wskazuje się jego główne ogniwa. Koresponduje merytorycznie z opracowaniem tym charakterystyka budżetu partycypatywnego jako wstępu do rozwoju dialogu i bezpieczeństwa społecznego w Polsce. W warstwie egzemplifikacyjnej posłużono się gdańskim budżetem partycypacyjnym.

Na uwagę zasługuje tekst dotyczący przywództwa w kontekście rozwoju organizacji pozarządowych w Polsce. Poszukuje się tu odpowiedzi na pytanie – w jaki sposób przywództwo wpływa na rozwój organizacji zaliczanych do tzw. trzeciego sektora. Przypomina się, że zasadniczym celem każdej organizacji pozarządowej jest działalność dla dobra wspólnego. Aczkolwiek niebagatelny wpływ na rozwój organizacji społecznych mają finanse (s. 403).

Prezentując problem korupcji zauważa się, że występuje ona w różnych dziedzinach związanych z ludzką działalnością. Stąd wyróżnia się korupcję urzędniczą, gospodarczą oraz polityczną, a dopełnieniem tej klasyfikacji jest podział na aktywną i bierną. Negatywnym skutkiem korupcji politycznej okazuje się niski odsetek społeczeństwa, który aktywnie wykorzystuje prawo wyborcze, biorąc udział w wyborach na wszystkich szczeblach władzy (s. 419). Przeciwdziałanie korupcji i przestępczości korupcyjnej związane

jest z konstytucyjnym obowiązkiem państwa w zakresie zapewnienie równych szans dla rozwoju wszystkich obywateli bez względu na zasobność ich portfela. Koresponduje z prezentacją tego problemu charakterystyka samorządu gminnego w polityce przeciwdziałania patologiom społecznym. Wśród patologii społecznych wymienia się przemoc, prostytucję, narkomanię, alkoholizm, samobójstwa oraz przestępczość pospolitą. Podkreśla się, że rada gminy to organ, który bierze udział w realizacji zadań z zakresu polityki społecznej związanej z przeciwdziałaniem patologiom społecznym. Główne zadania rady to uchwalanie dokumentów stających się wytycznymi dla podmiotów odpowiedzialnych od strony wykonawczej w walce z tym negatywnym zjawiskiem (s. 442).

Lektura poszczególnych tekstów przekonuje, że są to oryginalne studia i materiały, w pełni korespondujące z problemem postawionym w tytule książki. Ich wartość naukowa i popularyzacyjna polega przede wszystkim na: 1. określeniu istoty i zadań polityki społecznej we współczesnym świecie; 2. wskazaniu modeli urzeczywistnienia polityki społecznej w rzeczywistości przemian globalizacyjnych świata; 3. ukazaniu głównych zagrożeń w urzeczywistnianiu polityki społecznej oraz strategii na rzecz budowy jej bezpieczeństwa; 4. dostarczeniu bogatej warstwy egzemplifikacyjnej, obrazującej współczesne urzeczywistnianie różnych aspektów polityki społecznej w przestrzeniach lokalnych, w Polsce i krajach Unii Europejskiej; 5. wskazaniu najistotniejszych ogniw polityki społecznej wiążących się ze strategią i taktyką gwarantowania bezpieczeństwa w rozwoju ludzkości, a w tym nośnych z punktu widzenia Polski.

Książka zasługuje na uwagę szerokiego kręgu czytelników, a zwłaszcza orientujących się na rozpoznawanie współczesnych przemian kulturowo-cywilizacyjnych w przestrzeni kształtowania nowego obrazu życia społecznego.

Andrzej Chodubski

Bezpieczeństwo energetyczne. Rynki surowców i energii. Energetyka w czasach politycznej niestabilności, red. Piotr Kwiatkiewicz, Radosław Szczerbowski, Fundacja na rzecz Czystej Energii, Poznań 2015, s. 835.

Obserwując współczesne przemiany cywilizacyjne powszechnie zwraca się uwagę na funkcjonowanie rynków surowcowych i energetycznych. Najwięcej zużywa się nośników energii, których zasoby są nie tylko najmniejsze, ale też rozłożone dysproporcjonalnie w stosunku do regionów zużycia, co nierzadko generuje konflikty międzynarodowe. W skali światowej, w przeliczeniu na paliwo umowne, przemysłowe zasoby węgla są obecnie dwa razy większe niż łącznie zasoby ropy i gazu ziemnego. Natomiast w sferze zużycia jest relacja odwrotna. Zauważa się przyszele potrzeby energetyczne świata może zaspokoić tylko energia odnawialna, głównie słoneczna, heliowodorkowa i geotermiczna. Korzystanie z zasobów nieodtwarzanych z roku na rok zwiększa się. W tej sytuacji wyzwaniem ludzkości jest powodowanie maksymalnie oszczędnego wykorzystywania w gospodarce surowców i energii. Przewiduje się przy tym, że surowce będą coraz trudniej dostępne i droższe. Zwraca się też, że problem energetyczny jest w wielu państwach złożony, gdyż stare elektrownie wymagają modernizacji. Budowa elektrowni atomowych napotyka opór społeczny, co wiąże się z częstymi ich awariami. Wciąż nośne są skutki powodowanych przez nie katastrof, np. na Ukrainie, Japonii. Ich następstwem jest opór opinii międzynarodowej, co skutkuje wstrzymaniem i zaniechaniem niektórych budów, m. in. w Polsce w Żarnowcu.

Problem bezpieczeństwa dotyczy z korzystania z takich źródeł energii, jak węgiel kamienny i brunatny, ropa naftowa i gaz ziemny. Nośne są jednak kwestie wykorzystania siły wiatru, promieni słonecznych, energii wodnej, przyplływów i odpływów mórz, ciepła gejzerów. Zauważa się, że gospodarka energetyczna oraz bezpieczeństwo energetyczne są jako klucz do funkcjonowania nowoczesnych państw.

Gospodarka energetyczna jest znakiem niestabilności politycznej świata. W tej sytuacji niezbędna jest konieczność myślenia oraz podejmowania decyzji w skali globalnej. Zagadnienia te znalazły odbicie poznawcze w 56 tekstach prezentowanej książki. Ujęto je w sześć grup (części),